

ח. קדיש אחר הדרשה, לכתחלה יאמר מי שאין לו אב ואם יב).

ט. המנהג לומר קדיש על זקינו וזקנתו יב) אם אין לו אב ואם או

רבי מייא ווייל אריח סי' ג' שו"ת חיים של שלום (טויבש) ח"א סי' ק"א וז"ל שו"ת אפרקסתא ועניא סי' כ' שכן ראיתי להגה"צ מספינקא שליט"א שאמר קדיש אחר משנת איוהו מקומן בחיי אבותיו ובפני אביו הק' ולית דין צריך בושש עיי"ש, וכ"כ שו"ת לבושי מרוכי ח"ד סי' ע"ב, שו"ת מי יהודה סי' ק"א שו"ת ע"י השו"ת ח"ד סי' צ"ג, שו"ת ודא השו"ת סי' ג"ה שו"ת בצל החכמה ח"ד סי' כ"ב, שו"ת דברי סופרים סי' קמ"ט. שער הכולל פ"ד אות ד' ושו"ת מהרי"ץ (דושינסקי) סי' ל"ו שקדיש דרבנן ל"ש לאבל כלל אלא על ד"ת ואגדה.

יא) שו"ת בצל החכמה הנ"ל, וכ"כ שו"ת משפטי עוזיאל אריח סי' ב' שאסור לאב להקפיד מלומר קדיש שלא תקנו משום היתומים וחלילה להסכים לדעות אלה שהופכים את ההפלה והשבה להקפידה למען סגולה להעלות מתים ממדריגתם ולהמית את החיים. וראה להלן פמ"ז אות ד'.

יב) מ"א סי' תר"ב סמ"ג, והעיר בקצה המטה ובקדיש דרבנן יוכל לומר אף מי שיש לו אב ואם, ומה נראה להביא ראיה לשו"ת זכרון יהודה סי' מ"ג ולכתחלה יאמר גם קדיש דרבנן מי שאין לו אב ואם, ואם ליכא אז רשאי לומר גם מי שיש לו אב ואם. אכן האמת יורה דרכו שהנה מקורו של המ"א מלבוש סי' קל"ג ס"א ושם כתב דקדיש אחר הדרשה נקרא קדיש יתום עיי"ש, מוכח שתקנו הקדיש אחר הדרשה ליתום. וכ"כ מנהגים וורמיישא אות ע"ב, ספר המנהגים (טירנא) דיני קדיש ומנהגי ק"ק פיורא אות פ"ה.

יג) מג"א סי' קל"ב סק"ב, פת"ש סי' שע"ו סק"ד, מ"א שער ד' ס"ה מנהגי פיורא אות פ"ו ושו"ת תשובה מאהבה ח"א סי' קע"ה, וכ"כ בספר אשכנזא דרבי עמוד נ"ד שאדמו"ר מהרש"ב, נהג ביום יא"צ של זקינו וזקנתו כד"ן בן על אביו.

שירוע בודאי שאין מקפידין, אבל מספק אסור יד).

י. מי שמת ולא הניח רק בת וכן הבת וכדומה, רשאי הנכד לומר קדיש אפי' קדיש יתום, ואין אביו רשאי למחות כיון שחייב בכבוד חציו ועוד שכן בחו ה"ל כבנו טו), ולמעשה אם אביו מקפיד יש לומר רק קדיש דרבנן טו).

יד) הנה בשכנה"ג סי' ת"ב ושלמי ציבור דף ק"מ ע"ב הובא בכה"ח סי' נ"ה סק"ב ושד"ח אות קנ"ג דנהגו לומר קדיש אחר זקנו וזקנתו מהאם שלא ייחזקו כוונת רחמי אביו ואמו, כי לא נחש ביעקב עיי"ש, אכן יפה כתב בשו"ת פרי השדה ח"ד סי' צ"ב והעתקנו וברינו באות ט"ו דלדין דקיי"ל כרמ"א דמספק אם הוריו מקפידים אסור לומר קדיש, לכן לא יאמר עיי"ש.

טו) שו"ת יד יצחק ח"ג סי' ש"מ, אודות שאלתו בא ששבק לן חיים ר"ל ולא הניח בן זכר רק בת ורוצית לומר קדיש אחריו, ועלה בדעת מע"ל כיון שיש לזו הבת בן טוב יותר שזה הבן יאמר קדיש אחר זקנו כמ"ש המג"א סי' קל"ב סק"ב. והשיב ד"ל דכיון דבן הבן וכן בן הבת הוי כבנו כמבואר ביבמות ד' ס"ב ע"ב, איכ הרי כ' רמ"א בס"י שע"ו דהאב איי למחות לכן שלא יאמר קדיש על אמו, הי"ג איי למחות בבן הבת כיון דהוי כבן הזקן, ונהי שהדי"מ פקפק בזה מ"מ הרי כל פקפקו מחמת שלא נודע שכן נהגו, אבל כיון שהמג"א העתיק דין זה משמע שנתייחד המנהג כן, וכן בגליון מהרש"א שם סי' שע"ו הביא כן בפשיטות, איכ שפיר יש מקום להניח בן הבת הנ"ל לומר קדיש מכל צד. ועוד ראיתי בפת"ש שם סי' שע"ו שכי בשם שו"ת אבן השוהם וקדיש דרבנן י"ל גם באביו ואמו קיימים, ואיכ אם זה הבן הבת בר הכי הוא לומר קדיש דרבנן פשיטא שיכול לומר בלי פקפק, אלא לענין גם קדיש יתום יכול לומר כמש"ל. ומה טוב אם יש ביכולת הבת לשכור בן תורה שילמוד משניות וראי טוב ויפה לנשמת

וכ"כ שו"ת פרי השדה ח"ד סי' צ"ב דבניד כיון שהוכחנו מבררי הרמ"א דע"כ איכא קפידא למי שיש לו אב ואם שיאמר קדיש, איכ אע"ג דודאי יש תועלת יותר באמירת קדיש של הנכד מאמירת קדיש של הבעל, מ"מ כיון שגם באמירת קדיש של הבעל יש תועלת דאפילו אחרים שאינם קרובים

(ד) כיכ שו"ת זכרון יהודה ח"א סי' ע"ג, קצה המטה שער ד' סק"ב ושו"ת אפרקמא דעניא סי' ח', וכ"כ בספר שערי הלכה ומנהג ח"א עמוד קע"ט

(יו) כִּי כִּי שׁוֹת דּוּדָאֵי הַשְּׂדֵה סִי גִיָּה, לֹאֵת יֵשִׁים אֶל לֵב דּוּדוֹ שִׁימְחֹל לֹ
אִמִּירַת קִדִּישׁ יִתּוֹם, וּמַעֲיֵ כִי יִחִיב עֲצֻמוֹ בְּכָל מוֹשֶׁק לִירֵד לִפְנֵי הַתִּיבָה
לְהַתְּפִל עֲבוּרוֹ וְגַם לִפְרָקִים אֲחֵרִים וּלְקַבֵּץ לִימּוּד מִשְׁנִיּוֹת בְּקִדִּישׁ דְּרַבְנָן,
וּמִמִּילָא גַם אֲבִיו לֹא יִקְפִיד וּדְוִדוֹ יִמְחֹל לוֹ בְּפִירוּשׁ עַל כֵּהָ, וְאִם לֹא יִרְצֶה
לְמַחֲוֹל לוֹ אִם יֵשׁ לוֹ הֵיתֵר מִטַּעַם שֶׁכְּתֻבָּנוּ כִּיֹּן שְׁלֹא הוֹתֵנָה כְּפִירוּשׁ שְׁגָם
בְּחַי אֲבִיו יֵאָמֵר קִדִּישׁ הוּא כְּשִׁבּוּעָה בְּטַעֲוֹת, וְעַכְפִּי הַתֵּרָה מוֹעִיל, וְיֵאמֵר לוֹ
שִׁימְחֵשׁ אִתּוֹ כִּי הַתֵּרָה מוֹעִיל אִתּוֹ לֹא בְּטַעֲוֹת יֵרֵר
שִׁיאִירֵךְ יָמִים בּוֹכּוֹת הַצִּדְקָה וְלַעֲוִיָּהֵב עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה, כִּי כְּתֻבָּתִי
לְאֲשֶׁר רֵאִיתִי מִתּוֹךְ מִכְתָּבוֹ כִּי דּוּדוֹ עוֹדִין הוּא בְּחַיִּים, וְאִם דּוּדוֹ כָּבֵד שׁוֹבֵק
לֹן חַיִּים אִם יֵלֶךְ עִם עֲשֵׁרָה אֲנָשִׁים עַל קִבְרוֹ לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שִׁימְחֹל לוֹ
הַתְּקִיעַת כֹּף לְמַעַן כְּבוֹד אֲבִיו שֶׁ, וְיִבְטִיחַ לוֹ שִׁיעֲשֶׂה לְתוֹעֵלַת נִשְׁמָתוֹ
וְאֲחֵכִי יִתִּירוֹ לוֹ הַתְּקִיעַת כֹּף עֵינָיו.